

LA CORT DE VEGUERS DE TARRAGONA DURANT LA PRIMERA MEITAT DEL SEGLE XVII

Manel Güell i Junkert

La institució monàrquica i la baronial estenien els seus dominis per viles i ciutats, i arreu procuraven tenir-hi persones delegades i organismes que vetlessin pels seus interessos.

La ciutat de Tarragona es comptava entre els no pocs casos de jurisdicció compartida que hi havia al Principat. Els dos senyors feudals que detenien la jurisdicció sobre la ciutat, l'un laic i l'altre eclesiàstic, eren el comte de Barcelona (a l'època moderna, el rei de les corones castellana i catalano-aragonesa) i l'arquebisbe¹, que havien de coexistir en un marc de tolerància mútua tan fràgil com ho palesen les contínues dissensions, bregues i veritables guerres fredes (i a voltes no tan fredes) que es van succeir inevitablement al llarg de tota la història de la ciutat.

L'activitat governativa local, l'exercia el Consell municipal, que a Tarragona es constituïa com una corporació amb poder suficient com per presentar una ferma oposició a l'arquebisbat² i era, de fet, qui controlava i decidia la via per on s'encaminava la ciutat. Tenim, doncs, un dels més poderosos senyors feudals de Catalunya, d'una banda, i una gens menystenible institució municipal, d'una altra, i a la primera meitat del segle XVII hi hem d'afegir encara el poder creixent d'una monarquia abocada a una política centralitzadora, precursora de l'absolutisme que predominarà els segles següents. Tots tres poders confluiran a la ciutat de Tarragona batzegant dins d'un equilibri mortal que farà del govern d'aquesta ciutat un dels més peculiars i interessants de seguir. En les situacions polítiques més tenses, les bufetades ni les donaven ni les rebien personalment el rei o l'arquebisbe, però sí els seus subordinats, els veguers. Aquest marc polític ha de contribuir a definir les relacions jurisdiccionals i, amb elles, també, el càrrec de veguer.

1. L'únic cas que resisteix una comparació rigorosa amb el feu de Tarragona és el del coprincipat andorrà (FERRO, VÍCTOR: *El Dret Públic Català. Les Institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Eumo, Vic, 1987, p. 121). Amb tot, la jurisdicció compartida a Andorra amb el rei de França no s'iniciarà fins al segle XVI, mentre que a Tarragona ja rutllava des del segle XII. Malgrat la consenyoria, el baró feudal de Tarragona, l'arquebisbe, era dels més poderosos del Principat, ja que eren crescudes les rendes que percebia dels seus vassalls. Vegeu, entre d'altres, les obres de: BLANCH, JOSEP: *Arxiepiscopologia*, Agrupació de Bibliòfils, Tarragona, 1951; MORERA I LLAURADÓ, EMILIO: *Tarragona Cristiana*, 5 vols. Diputació de Tarragona, 1955; RECASENS, JOSEP M.: *La ciutat de Tarragona*, II, Enciclopèdia Catalunya-Barcino, 1966; pel que fa a un estudi sobre les rendes episcopals catalanes, encara que del segle XVIII, vegeu: BARRIO GONZÁLEZ, MAXIMILIANO: "La economía de las mitras catalanas en la segunda mitad del siglo XVIII y su relación con el conjunto español. Apuntes para su estudio" en *Actes del Segon Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, II, 1988, p. 447-457.

2. A la Catalunya d'època moderna, com més gran i populosa era una localitat, més poderosa era també la institució que la representava. Així, a les petites localitats rurals el batlle, que era nomenat pel baró feudal, adquiria una preeminència política considerable, mentre que en localitats importants quedava anul·lat per la major influència del Consell (V. FERRO, *El Dret...*, p. 124).

nicipal, almenys per gaire temps, car el 22 de setembre de 1678 posseïa l'escrivania comuna el prior Diego Girón de Rebolledo, al qual se l'havia adjudicada la Reial Audiència (potser després d'un plet amb el Consell?). El prior Girón de Rebolledo la declarava en les seves darreres voluntats, intentant vincular dita propietat tan fermament com inútil¹³. L'esmentada cort de veguers constava d'unes instal·lacions penitenciaris provisionals per als delinqüents que eren capturats i s'havien de jutjar. Els cònsols n'eren els escarcellers responsables. El 1630 Francesc de Peguera reclamava a la ciutat un dels presos que era tancat a les presons, perquè servís a l'exèrcit del rei, i mentre el Consell deliberava, els veguers van intentar treure'l de la presó i lliurar-lo a Peguera. Quan el Consell se n'assabentà, decidí no lliurar el pres, apoderar-se de les claus de les presons "*attes ells <els cònsols> són los scansellers*", i disposar el que calgués per tal de defensar els seus drets¹⁴.

A més d'aquesta cort comuna de veguers, existia també la cort reial, en la qual només podia treballar el veguer del rei i només per afers sobre regalies. Ignorem si es localitzava o no en el mateix edifici que l'escrivania comuna, però ens inclinem a pensar que més aviat devia ubicar-se, si més no vincular-se, a la cort del Procurador reial¹⁵.

Cada un dels dos veguers tarragonins tenia el seu assessor¹⁶ i el seu escrivà¹⁷, però probablement la resta de subordinats era comuna a tots dos. Posseïm escadusseres notícies, sobre aquest baix funcionariat de vegueria,¹⁸ que no ens permeten, ara per ara, establir-ne més sòlidament el pes i la importància dins d'aquell organisme.

13. MADURELL MARIMON, JOSÉ M^a: *La Capilla de la Inmaculada Concepción de la Seo de Tarragona*, Diputació de Tarragona, 1958, p. 18. El Prior Girón de Rebolledo va prohibir als seus successors l'alienació d'aquell immoble, fins al punt de desheretar automàticament qui contravingués aquesta disposició i de nomenar substituïts els jesuïtes en aquest cas. No content amb això, va nomenar dos substituïts més (els pares descalços de Sant Josep i l'Hospital de Santa Tecla) en cas que el seu successor intentés arribar a un acord amb el primer substituït (J. M. MADURELL, *La Capilla...*, p. 67 i 92). No li va servir de res. La casa encara passaria per moltes mans i ens consten diferents vendes al llarg del segle XVIII. Avui, l'edifici és conegut com "Casa Castellarnau" i allotja el Museu d'Història de Tarragona.

14. AHPT, Actes municipals, 1630-1631, f. 29v.-30. No sembla que sempre hagués pogut ser així. El 23 de juny de 1382 Joan I havia expedit privilegi als cònsols de Tarragona perquè poguessin visitar les presons els divendres (J. ICART: *Repertori...*, p. 25).

15. En el plet que l'any 1607 va enfrontar el Consell de Tarragona amb el col·lectiu de militars de la ciutat (per l'accés al govern local), consten uns primers informes sobre la imparcialitat del procurador reial, el qual intervenia en la causa. Se l'acusava de ser part interessada (ja que era noble), i ell no ho negava, però exculpava, a l'ensem del seu equip: l'assessor i el notari de la cort reial... AHPT, Carpeta núm. 10, "documentos varios", 1600-1610, camisa 15, reg. 564.

16. El 22 de setembre de 1625, el jutge de taula absolia el veguer Francisco de Giminells i els assessors, el Dr. Jeroni Ferrer i misser Rafel Doms, notícia que ens evidencia l'existència de dos assessors (AHPT, Actes municipals, 1625-1626, f. 26). Més encara, en la sessió de 21 de desembre de 1649 el consistori deliberava sobre el termini de vigència dels veguers, afer que s'havia agreujat pel fet que "*al present ny haze assessor així del Rey com del Archebisbe...*" (AHPT, Actes municipals, 1649-1650, f. 26). Si els veguers no tenien assessor en un moment determinat, el Consell els advertia sobre la conveniència de nomenar-ne un ben aviat (Per exemple: AHPT, Actes municipals, 1628-1629, 21 i 30). Jaume Rossell testificava, el 1598, sobre les crides que manava publicar el veguer reial, i en la seva absència: "*són lloctine(n)t de las regalías que es són assessor...*" (AHPT, Economia i Hisenda, núm. 68, f. 25v.). La importància de l'assessor era clau, ja que ell feia tota la tramitació jurídica i burocràtica del veguer, i el servia, com el seu nom indica, com avui podria assistir un secretari de corporació a un càrrec polític. Ja des del 24 de febrer de 1391 l'arquebisbe Ènego havia expedit uns capítols a favor de la ciutat, un dels quals estipulava que els veguers no podien tramitar delictes sense consell dels assessors (J. ICART: *Repertori...*, p. 26).

17. En virtut de l'exercici de les regalies, el veguer reial disposava d'una oficina, a part, amb notari o escrivà: "*dit veguer real es conexedor de las dites causes de regalía per sí sol, sens mixtura del veguer del señor archabisbe (...)* te cort a de part y separada de la cort de veguers comuna, y not(ari) y scriva de les regalías de per sí, y no fa los negocios de las regalías en la cort comuna de veguers ni se serveix del not. i scriva de dita cort comuna sino del altre notari que te particular..." AHPT, Economia i Hisenda, núm. 68, f. 20.

18. El notari Marc Rull, que declarava en el procés de regalía de 1598, havia estat "*scitat per Joa(n) Bernat, nuntio jurat de nostru cort*" (AHPT, Economia i Hisenda, núm. 68, f. 21). El 25 de febrer de 1618 es casava la filla de Francesc Comes, procurador reial, i ho feia amb el nunci Antoni Ferran (ARXIU HISTÒRIC ARXIDIOCESÀ [=AHA], Matrimonis de Tarragona, 1615-1631, f. 29v.). El 2 de març de 1627 Pere Colom, nunci jurat de la cort dels veguers de Tarragona, declarava, davant de l'escrivà municipal Onofre Ventallols, sobre un afer relacionat amb blat (AHPT, Actes municipals, 1626-1627, f. 58).

La figura institucional del veguer tarragoní a la primera meitat del segle XVII

A Tarragona, els dos veguers –el del rei i el de l'arquebisbe– oferien unes característiques diferencials que ens ajudaran a copsar la realitat del càrrec des de l'administració reial i des de la baronial. Bàsicament, el tema conté dos grans blocs: la provisió dels veguers (on entraran els requisits que havien de reunir) i les seves atribucions.

Un determinat personatge podia ser proveït veguer per l'administració reial (virrei, capità general, etc.) o per l'arquebisbal (arquebisbe, vicari, nunci eclesiàstic, etc.)¹⁹

Les lletres de provisió havien de fer constar: el càrrec que les emetia, el període de vigència, petició d'alguna llicència o dispensa si aquesta calia, i les diligències acreditatives pertinents. El candidat es presentava al Consell de la ciutat per demanar que l'admetessin, com generalment succeïa. No es tractava, però, d'una mera formalitat, car més d'un cop el consistori refusà l'acceptació d'un candidat, bé perquè no era proveït de forma legal, bé perquè s'hi barrejaven pel mig interessos polítics, etc.²⁰ Un cop presentat als tres cònsols, el candidat deixava tot seguit la sala perquè el consistori deliberés. Els cònsols lliuraven les credencials als advocats de la ciutat, el dictamen dels quals acostumava a ser l'última paraula del Consell. A continuació, el candidat era cridat a presència dels cònsols i se li notificava la resolució del Consell. Llevat d'algun refusament extraordinari, la resolució era gairebé sempre positiva, i en algun cas condicionada a acabar de formalitzar del tot la tramitació legalment establerta. Per això, el candidat havia de nomenar fermances²¹. Si hem d'atendre a la nominació de veguer que el 1613 es va fer en la persona de Pere Altarriba, després de l'autorització municipal, el nou veguer jurava el càrrec al cap de les escales de la Seu (davant de la Catedral) i el cònsol segon li prenia sa-

19. Quan els càrrecs de virrei o d'arquebisbe eren vacants, llavors la provisió de veguers l'emetia una altra autoritat. El 1612, Francesc Giminells i Jover va ser proveït veguer arquebisbal pel canonge Domingo Mariam, subcol·lector, per vagar la seu arxiepiscopal, i el Consell se'n féu càrrec (AHPT, Actes municipals, 1611-1612, f. 74). El 28 de maig de 1626, Joan Montalt era proveït per la Cambra Apostòlica, representada en el canonge Vicenç Ferrer (AHPT, Actes municipals, 1626-1627, f. 17v.). El 10 de juliol de 1646 el proveït era Jaume Cedó, i ho era pel nunci de Sa Santedat (AHPT, Actes municipals, 1646-1647, f. 18). El cas es donava igualment pel que feia als veguers reials: El 1611 Agustí de Soldevila era proveït pel Lloctinent general (AHPT, Actes municipals, 1610-1611, f. 52-53) i el 1627, exercint la polèmica vice-règia el bisbe de Solsona, va ser aquest, com a capità general, qui proveïa Francesc de Giminells (AHPT, Actes municipals, 1627-1628, f. 10-11).

20. És aquí on es copsa verament el poder que tenia el Consell de la ciutat, ja que hom necessitava de la seva aprovació prèvia per a l'habilitació dels oficials del senyor o senyors de la ciutat. De casos curiosos, n'és fàrcida la història de Tarragona. El 1563, el Consell interposà plet a la Reial Audiència contra l'arquebisbe, per haver proveït Francisco Mensa en uns termes que donaven a entendre que la ciutat "era un totum de fuero eclesiàstic" (E. MORERA: *Tarragona Cristiana...*, IV, p. 138). El 22 de gener de 1621, el Consell admetia Rafel de Pedrolo, però presentava, a l'ensems, una protesta, formalitzada pels seus advocats, davant l'arquebisbe (AHPT, Actes municipals, 1620-1621, f. 36v.-37). L'any 1644 les lletres de provisió de Geroni Alegre pretenien habilitar-lo per a un període triennal, quan a Tarragona sempre havia estat biennal, i per això fou ordenada la correcció en aquest sentit (AHPT, Actes municipals, 1644-1645, f.11). Amb data 7 de setembre de 1612 era una carta que Felip III adreçava al virrei de Catalunya, en la qual li explicava que els cònsols de Tarragona li havien escrit queixant-se de la provisió d'un veguer conflictiu, Josep de Torme, i ordenava la provisió d'un nou veguer. Torme no convenia "a la paz y quietud d'ella <Tarragona> por ser del bando contrario de otros del mio de la misma ciudad, de los más poderosos y emparentados que tiene, de que podrian sucederse algunos daños (...) y porque no es justo que la administración de la Justicia este en persona sospechosa de parcialidades..." (ACA, Cancelleria, reg. 4894, f. 261). El 28 d'agost de 1623, el Consell era assabentat que l'arquebisbe havia proveït de veguer Joan Montalt, un jove avalotador que li era partidari incondicional en les bregues locals, "foren advertits per molts ciutadans que dit Montalt no convenia per la reputació y quietud d'esta ciutat". El Consell envià de seguida un dels advocats a veure el prelat per protestar incidint en la condició no-militar de Montalt i en el fet que es tractava d'un jove fadrí de poca experiència (AHPT, Actes municipals, 1623-1624, f. 19v.-20).

21. Per a la provisió de Galceran de Barceló per a veguer reial (el 23 de juny de 1604), el Consell atengué "attes lo do(c)tor de taula mº Pau Tort y ferma(n)ces Sr. Miquel Reverter y Baltasar Pocerull per aquell nomenats aco(n)te(n)tan y son personas seguras ab que ha de prestar la seguretat..." (AHPT, Actes municipals, 1604-1605, f. 30-31).

grament i homenatge²². El poder que el Consell tenia sobre els veguers s'estenia igualment més enllà de la provisió, i actuava en funcions fiscalitzadores, prèvia la designació de veguer (si no era persona grata al Consell, se'n queixaven o interposaven plet) o, amb posterioritat, denunciant la seva mala actuació²³. Tot plegat demostra l'enorme influència política que tenia la municipalitat tarragonina.

La provisió de veguer reial tenia més limitacions que no pas la de l'arquebisbe. Mentre que el primer havia d'observar la condició de noblesa²⁴ i la no domiciliació a ciutat, sembla que al seu homòleg arquebisbal no se li exigia. L'arquebisbe, doncs, ho tenia molt més fàcil, a l'hora d'elegir un veguer, que no pas el virrei, el qual molt sovint es veia forçat a pregar la ciutat que dispensés el seu candidat de la inhabilitació per residència²⁵.

La major maniobrabilitat que això suposava per a l'arquebisbe, li va permetre, quan li va convenir, atreure's determinats personatges vinculats aparentment al Consell, el seu gran enemic, amb la seva aquiescència o sense. L'abril de 1613, any que esclatà la més forasenjada pugna entre l'arquebisbat i el Consell, el prelat tarragoní nomenà veguer el mercader Pere Altarriba, clavari del municipi. No sabem ben bé a què obeïa aquell nomenament, però constatem que nou anys abans, el 5 d'agost de 1604, Altarriba havia estat obligat a demanar perdó públicament davant del Consell, per haver-se enfrontat al cònsol en cap, en relació amb l'empresonament, per part de l'arquebisbe, d'un dels advocats de la ciutat²⁶. Això el marcà d'alguna manera, almenys als ulls del bàndol arquebisbal. Però Altarriba no podia deixar el càrrec tot just després d'haver estat extret en la insaculació, i el Consell n'informà el prelat. El juny següent, Altarriba s'ho havia manegat per traspassar el clavariatge al seu company Lluç Lleó i el Consell va haver d'autoritzar-lo i admetre'l com a veguer de l'arquebisbe²⁷.

Un altre cas va ser el de la provisió de Rafel Llagostera, altre conseller de la ciutat. El 12 de març de 1629 era admès pel Consell, tot i que deixava vacant el càrrec d'Obrer. Ens preguntem si tenia res a veure amb la llicència d'obres que el Consell va atorgar a l'arque-

22. AHPT, Actes municipals, 1613-1614. La cerimònia pot trobar-se en el dia 8 de juny. El jurament que s'efectuava a l'arquebisbe quedava registrat en la seva cúria (AHA, Registre de Negocis, 1600-1601, caixa 12, carpeta 346, f. 5, 62, 98, 157, 288, 367, 373 i 402). A la concòrdia abans esmentada de l'any 1173, va ser on s'estipulà que els veguers "*ansi el del Rey como el del Arzobispo, al principio de sus officios jurassen como hoy de hecho juran en manos y poder del official del Arzobispo q(ue) seran fieles al Rey y al Arzobispo en la administracion de sus officios.*" "Memorial del Archebisbe de Tarragona sobre algunas cosas de la Jurisdiccion real" (Es tracta d'un memorial que l'arquebisbe Fernando de Loaces presentà a Felip I, l'any 1563, sobre la supremacia de la jurisdicció eclesiàstica, que se serveix actualment a l'ACA, Cancelleria, reg. 323. El document és incomplet. La cita és al foli 9v).

23. El 5 de juliol de 1600 el Consell es queixava de la inoperància dels veguers "*de los descuyts tenen los veguers de la pnt. ciutat y se fan algunas insolencias per la ciutat y se tem no-s seguesquen alguns majors escandols y avalots*", i determinava d'enviar ambaixada a l'arquebisbe i, en tot cas, una altra al virrei i al seu Consell Reial (AHPT, Actes municipals, 1600-1601, f. 19). En contrapartida, també constatem una certa reciprocitat en la fiscalització d'actuacions del Consell. Quan el maig de 1639, a les portes de la imminent campanya del Rosselló (després, setge de Salses), el Consell es disposava a manllevar 15.000 ll. a for de censal, va necessitar l'autorització de la cort de veguers (AHPT, Actes municipals, 1639-1640, f. 8v.).

24. Fins al 1613, tots els veguers havien estat nobles (reials: Francesc de Bas, Agustí de Soldevila, Galceran de Barceló, Miquel Freixa, Jaume Rossell, Josep de Torme, i arquebisbals: Simó-Lluís Valls, Jeroni Rossell, Miquel Freixa). L'arquebisbe trencarà aquesta cadena, el 1613, amb l'esclat de les hostilitats contra el Consell, i l'administració reial proveirà veguer, el 1630, un mercader (AHPT, Actes municipals, 1630-1631, f. 19-20. Curiosament, aquest mercader va ser Onofre Vidal, que esdevindrà genearca d'una de les famílies nobles més importants de Tarragona).

25. Van haver de ser dispensats: Agustí de Soldevila (1602) (AHPT, Actes municipals, 1602-1603, f. 35), Miquel Freixa de Castellví (1606) (AHPT, Actes municipals, 1608-1607, f. 65), Jaume Rossell (1608) (AHPT, Actes municipals, 1608-1609, f. 48v-50), Joan-Pau Pedrol (1640) (AHPT, Actes municipals, 1640-1641, f. 25), Jeroni Alegre (1644) (AHPT, Actes municipals, 1645-1646, f. 18v-19. Amb dispensa signada davant del notari Pau Gomis, el 15 d'abril de 1644), etc. El cas de Miquel Freixa és prou il·lustratiu, ja que quan va ser proveït per a veguer, no del rei, sinó de l'arquebisbe, no va haver de menester cap dispensa de residència (Això va ser el 1610. AHPT, Actes municipals, 1609-1610, f. 49v-50). Aquesta prerrogativa tarragonina, tan molestosa per a l'administració virregal, la gaudia la ciutat des del segle XIV (vegeu: J. ICARÉ: *Repertori...*, calaix núm. 18).

26. AHPT, Actes municipals, 1604-1605, f. 37.

27. AHPT, Actes municipals, 1613-1614, f. 14. Pere Altarriba va perdre així, la possibilitat de ser cònsol segon l'exercici següent. Id. 1614-1615, f. 2.

bisbe, amb caràcter excepcional, aquell mateix exercici, per fer aixecar un mur, al costat de la muralla, que tapés les escales per les quals accedia el prelat²⁸.

Com qualsevol altre oficial local, el veguer també havia de purgar taula en finalitzar el termini de vigència del seu càrrec, a Tarragona, biennal²⁹. Algunes vegades, la purgació de taula dels veguers havia donat peu a actuacions conflictives amb la ciutat³⁰.

Les funcions de regalia

Les atribucions dels dos veguers tarragonins conflüen en les actuacions derivades de l'exercici de jurisdicció ordinària comuna³¹, però no pas en les regalies, que només competien al veguer reial. L'anàlisi d'un plet per regalies entre el Consell de la ciutat i l'arquebisbe, que se serva a l'Arxiu Històric Provincial de Tarragona³², ens permet conèixer detalls específics sobre l'exercici de les funcions de regalia en aquesta ciutat³³. Els usatges de Pau i Treva, Princeps namque i Sometent General seguien un procés similar. Quan el Consell Reial declarava el sometent general a Barcelona, escrivia a l'ensens a tots els veguers del Principat, i tot seguit, aquests escrivien a tots els batlles i jurats, reials o baronials, de la seva demarcació, convocant-los a assistir, amb els seus veïns armats, a la casa del Consell municipal de la ciutat cap de vegueria; tot seguit es procedia a fer "ressenya" (inspecció) de les armes, per tal de comprovar si en mancaven o estaven en condicions³⁴.

Hem pogut comprovar les nombroses actuacions que vinculen al veguer reial afers com: la captura de presos, l'aixecament de sometent, la persecució de delinqüents, el comandament de la tropa cap a un front de guerra, etc. N'hem aplegades les més representatives. Quan, el 1591, els veïns del Catllar van detenir els guàrdies tarragonins de la lleuda del Coll de Tapioles, a Tarragona el veguer reial aplegà més d'un miler d'homes armats i, amb peces d'artilleria, canonejà el castell del Catllar, hi entrà a l'assalt i rescatà els presos³⁵. El veguer reial actuava amb total jurisdicció arreu del Camp, àdhuc per territoris baronials, compulsava llurs vassalls i exigia ajut i assistència en nom del rei³⁶.

28. AHPT, Actes municipals, 1628-1629, 30 i 31. Ho diem perquè aquest tipus d'afers competien precisament a l'obrer, Rafel Llagostera.

29. Com a senyor de Tarragona, l'arquebisbe rebia homenatge dels tres cònsols així que eren extrets per insaculació del Consell. La cúria arquebisbal servava els registres dels juraments que aquests prestaven i pels quals s'obligaven amb l'Arquebisbe i amb la ciutat a complir les obligacions del càrrec. Una de les clàusules que sempre repetien era la de comprometre's a no admetre veguer si l'anterior en el càrrec no havia purgat taula (AHA, Registre de Negocis, 1600-1601, caixa 12, carpeta 346, f. 5, 62, 98, 157, 288, 367, 373 i 402). Els privilegis de la ciutat sobre la purgació de taula dels veguers venien del segle XIV (vegeu: J. ICART: *Repertori...*, calaix núm. 18).

30. El 27 de febrer de 1602, el veguer reial Francisco de Bas es resistia a deixar el càrrec, car estava "en purgar taula y pretenia no deixar lo bastó p(er) las regalías." (AHPT, Actes municipals, 1601-1602, f. 87). El 21 de desembre de 1649, no hi ha assessors, i el Consell de la ciutat ha de decidir quelcom "sobre lo fer arrimar lo bastó als veguers", i recorden que "la ciutat té privilegis en los quals està ordenat y disposat que los veguers que són de la present ciutat y assessors de la cort dels veguers haïen de purgar taula..." (AHPT, Actes municipals, 1649-1650, f. 26).

31. Resulta significatiu comprovar com, tots dos junts, acompanyaven els presos davant del juy de prohoms del Consell.

32. AHPT, Economia i Hisenda, núm. 68. El procés és de 1598.

33. Resulta difícil de relacionar totes les regalies que exercia el veguer en nom del rei. Ferro parla de les de: clam de Pau i Treva (compulsa fora d'ofici), sometent general i les causes dels militars (V. FERRO: *El Dret...*, p. 122). D'altra banda, la paeria lleidatana tenia molt clar que no s'havia d'incloure, el 1639, entre les ciutats sotmeses a les quatre regalies que eren: "de host y Cavalcada, pau y treva, princeps namque y sometent general." (APLL, Llibre de Consells, 1636-1639, f. 192).

34. A la crida de sometent general hi havia d'acudir tothom, fins i tot els vassalls de barons, com eren els de l'Arquebisbe, i aquest era un dels motius que havien donat peu al plet suara esmentat.

35. E. MORERA: *Tarragona Cristiana...*, IV, p. 176.

36. Així ho verifiquen nombrosos testimonis que ho havien viscut la segona meitat del segle XVI (AHPT, Economia i Hisenda, núm. 68).

Quan hi havia guerra, els pertocava llevar el sometent, i així ho feren el 1595 (invasió del Rosselló)³⁷, el 1621 (sometent per a l'“*extirpació de la mala gent*”)³⁸, el 1622³⁹, el 1645 (per a perseguir lladres, probablement desafectes a Felip III)⁴⁰, etc.

Pel que feia als processos apel·latoris, les regalies també es deixaven notar, en el fet que les apel·lacions no s'adreçaven en primera instància al jutge d'apel·lacions local, sinó al Lloctinent General o directament a la Reial Audiència⁴¹.

L'exclusivitat del veguer reial en l'exercici de regalies havia donat peu a una segons cort només per a ell sol, també anomenada ‘la cort reial’. Els testimonis, en aquest sentit, són nombrosos⁴², i palesen, per si sols, aquest desdoblament de funcionalitats a què es veia sotmès el veguer reial i, sobretot, la superioritat que aquesta competència li conferia davant del seu col·lega de la cúria eclesiàstica.

* * *

La funció regalista que competia al veguer reial, el situava en un pla més rellevant. Això, junt amb el fet que el poder centralitzador de la monarquia anava creixent i es va “disparar” amb la victòria de la guerra de Segadors, va ser causa que el veguer reial adquirís un poder sobredimensionat, que va anul·lar el del seu homòleg arquebisbat. Això no és il·lògic, si pensem que el veguer del rei va convertir-se en el braç executor de tots els actes repressius de la Corona, a nivell local⁴³.

D'ençà de l'ocupació filipista, a la guerra de Secessió, el poder del veguer reial sembla omnímode⁴⁴ i, a l'ensens, sembla decreïxer el control que exercia el Consell municipal sobre ell. Només cal veure les actes municipals que contenen les sessions d'admissió de veguers; actes que aleshores tenien unes poques línies, mentre que anteriorment havien ocupat pàgines senceres⁴⁵.

37. E. MORERA: *Tarragona Cristiana...*, IV, p. 179.

38. AHPT, Actes municipals, 1621-1622, f. 18.

39. AHPT, Actes municipals, 1631-1632, f. 29.

40. AHPT, Actes municipals, 1644-1645, f. 47 i 49.

41. AHPT, Economia i Hisenda, núm. 68, f. 18 i altres (verificacions dels testimonis).

42. A tall de mostra, declarava el notari Marc Rull, el 9 de maig de 1598 que: “*dit veguer reial és coneixedor de les dites causes de regalia per sí sol sens mixtura del veguer del señor archabisbe com a veguer seu per lo exercici de la jurisdicció comuna de la dita ciutat; que te cort a de part y separada de la cort de veguers comuna...*” Amb la mateixa data, declarava Antoni-Joan Ventallols, ancià de 70 anys carregat d'experiència: “*dit veguer real en casos de clam de pau y treva te cort per sí y altre scriva y no gens la cort dels veguers.*” Jaume Rossell, que el 1598 era veguer reial, podia donar fe, el 14 de maig següent, que: “*en lo que toca fora de la Jurisdicció comuna i ordinària <ell> te cort i scriva de per sí.*” El 15 de maig era Rafel Ventallols qui declarava: “*ha vist ell testis que dit veguer real de Tarrag(ona) te notari apart i cort per lo negoci tocant a regalies separat tot de la jurisdicció comuna*” AHPT, Economia i Hisenda, núm. 68, f. 20, 22, 25v. i 27v.

43. El 1645 el veguer reial Jeroni Alegre demanava el sometent per perseguir lladres (desafectes a la causa espanyola) (AHPT, Actes municipals, 1644-1645, f. 46, 47 i 49). Aquell mateix any, en nom de la Tresoreria reial, notificava el segrest dels censals que la ciutat feia als particulars fora de l'obediència del rei (AHPT, Actes municipals, 1644-1645, f. 48).

44. El 9 d'octubre de 1647 era el veguer reial qui cedia el poder de la jurisdicció civil i criminal, amb execució de pena de mort, als morbers, amb motiu de la pesta que patia la ciutat (AHPT, Actes municipals, 1647-1648, f. 15). Si no era que el veguer reial actuava també en nom del seu homòleg, llavors hem de creure que disposava de la jurisdicció civil i criminal sense el concurs de ningú més. A la segona dècada de segle un acte així hauria provocat un clam de protesta audible, fins i tot, a les sales de la Reial Audiència.

45. La fi del veguer reial vindrà de la mà de la implantació borbònica, amb la promulgació, el 2 de gener de 1719, d'un edicte del Governador i Capità General del Principat, el marquès de Castel-Rodrigo (MERCADER I RIBA, JOAN: *Felip V i Catalunya*, Edicions 62, 1985 (1968), p. 80). No queda tan clar el que succeï al veguer arquebisbat, però creiem que, amb unes competències ajustades a la jurisdicció baronial, devia assegurar-se la seva continuïtat al llarg de tot el segle XVIII. Vegeu, sinó, l'extralimitada actuació que va tenir el 1797, en intervenir més enllà de les seves atribucions, en el procés electoral del gremi de fusters de Tarragona; incorporació social que no va dubtar a interposar plet a la Reial Audiència (ACA, Reial Audiència, plet civil núm. 4198).